

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8420/21
קבוע: 28.2.22

1. גלית הנביא אלנקווה, ת.ז. 027753946
 2. ד"ר יצחק שריב, ת.ז. 057077257
 3. ריקי גולן אמרגי, ת.ז. 028782183
 4. אורי קרמן, ת.ז. 024406365
 5. הילה טוב, ת.ז. 059609115
 6. רם פרומן, ת.ז. 023760556
 7. גיא ברק, ת.ז. 025777913
 8. גלילה יבין, ת.ז. 025489246
 9. דנה בז'רנו, ת.ז. 033313925
 10. ד"ר שלומי ששון, ת.ז. 028057818
 11. קארין מוכתר, ת.ז. 032034027
 12. ירון יעקבי, ת.ז. 038539854
 13. ויקטור בר, ת.ז. 011090644
 14. גילה שמולביץ', ת.ז. 025254343
 15. הפורום החילוני, ע.ר. 58-054-7768
 16. חדו"ש - לחופש דת ושוויון, ע.ר. 58-051-2523
- כולם ע"י ב"כ עו"ד הרב אורי רגב ו/או עו"ד שגיא אגמון
מרח' האומן 22, ירושלים 9342114
טל: 077-5304131, פקס: 077-5304130
דוא"ל: info@hiddush.org

העותרים

נ ג ד

1. צבא ההגנה לישראל
 2. שר הביטחון
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925107; פקס: 02-6467011

המשיבים

תגובה מקדמית מטעם המשיבים

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרים כי בית המשפט הנכבד יקבע שצה"ל אינו רשאי להגביל הכנסת חמץ לבסיסי הצבא במהלך חג הפסח, ואף אינו רשאי לאסור על צריכת חמץ בהם בתקופת החג, למעט בשטחים "המיועדים לאכילה ולהכנת מזון"; ולחלופין, כי צה"ל מחויב להציג בכל בסיס "פתרונות חלופיים, נגישים וסבירים" לצריכת חמץ במהלך החג.
- כן מבקשים העותרים כי בית המשפט הנכבד יקבע כי אין להגביל קבלת חבילות דואר בבסיסי צה"ל במהלך החג ובסמוך לפני תחילתו.

לבסוף, מבקשים העותרים כי בית המשפט הנכבד יקבע כי אין לערוך בדיקה לאיתור חמץ במהלך חג הפסח ובימים שלפניו על גופו של חייל או עובד בצבא, או ברשות היחיד שלו.

כן מבקשים העותרים **צו ביניים**, אשר יאסור על המשיבים לבצע חיפוש בתפציהם האישיים של הנכנסים או הנמצאים במחנות צה"ל או להגביל בכל דרך הכנסה והחזקה של חמץ לבסיסי צה"ל קודם ליום י"ג ניסן.

2. עמדת המשיבים היא כי דין העתירה ועמה הבקשה למתן צו ביניים להידחות, בהעדר עילה להתערבות בית המשפט הנכבד בכללים האוסרים על הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בחג הפסח, אשר נקבעו בפקודות הצבא כדין ובסמכות.

והכל, כפי שיפורט בהרחבה להלן.

3. כבר בראשית הדברים יוסבר, כי הכללים שנוגעים לכשרות לפסח בבסיסי צה"ל, ובכלל זה האיסור על הכנסת חמץ לבסיסים במהלך החג וקבלת חבילות במהלך החג, הם כללים המתחייבים מהחובה שמוטלת על צה"ל בחוק לאפשר לכל חייל החפץ בכך לצרוך מזון כשר במהלך ימי חג הפסח, והם מבוססים על ההלכות שנוגעות לדיני הכשרות לפסח, ועל מאפייניו הייחודיים של צה"ל והשירות בו. עוד יוסבר, כי מדובר בכללים הנוהגים בצה"ל מזה עשרות בשנים.

4. יצוין, כי האמור לעיל מתייחס לסעדים המבוקשים בעתירה, הנוגעים לאיסור בדבר הכנסת חמץ לבסיסים ובדבר קבלת חבילות דואר בבסיסים במהלך תקופת הפסח. בצד זאת, כבר בשלב זה יבקשו המשיבים להבהיר כי **בצה"ל לא נוהגת מדיניות של בדיקה יזומה בחפצים האישיים של הנכנסים לבסיסי הצבא, ואף לא של חיפוש בתיקים אישיים של חיילים או על גופם לצורך איתור חמץ במהלך תקופת חג הפסח.**

למען הסר ספק, בכוונת צה"ל לרענן את ההנחיות בנושא. חידוד כאמור יופץ לקציני ומפקדי צה"ל לקראת חג הפסח הקרוב. מובן, כי ככל שתתקבלנה תלונות פרטניות ביחס למימוש ההנחיה האמורה, הן תטופלנה על-ידי הגורמים הרלוונטיים בצה"ל (קצינת פניות ציבור, מפקדים וגורמים נוספים).

לפיכך יטענו המשיבים, כי הסעד המבוקש בעתירה, שעניינו קביעה כי צה"ל אינו רשאי לבדוק הימצאותו של חמץ על גופו של חייל או עובד, בצידו האישי או ברשות היחיד שלו, כמו גם צו הביניים המבוקש, הנוגע לחיפוש חמץ בתפציהם האישיים של המבקשים להיכנס לבסיסי צה"ל, מתייתר, וממילא דינם של סעדים אלה להידחות על הסף.

רקע עובדתי ומשפטי

ייחודיות צה"ל וחובתו להבטיח מאכל כשר לחייליו

5. צה"ל הוא צבא-עם ממלכתי, המגייס לשורותיו צעירים מקרב כלל האוכלוסייה בישראל.
6. הגיוס לצה"ל הוא גיוס חובה ונעשה מכוח חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו - 1986. המתגייסים לצה"ל נתונים למרות ולמשמעת ואינם בוחרים את מקום השירות, את המשימות שיוטלו עליהם או את תנאי השירות הניתנים להם.
7. שירות בצבא כרוך מטבעו בהגבלה על זכויות שונות של המשרתים בו. הגבלות אלה נדרשות לשם מילוי משימותיו ומטרותיו של הצבא, וכן לשם שמירה על הסדר והמשמעת הצה"לית, ויצירת לכידות ואחידות במסגרת הצבאית.
8. במימוש חובת הגיוס הקבועה בחוק, ובקביעת הכללים שיחולו על חיילים במהלך שירותם ותנאי השירות בצבא, נדרש צה"ל לנהוג באופן המאפשר לחיילים למלא את חובת השירות ולקיים אחר הפקודות הניתנות להם, תוך מזעור, ככל האפשר, של הפגיעה בזכויות הנובעת מהגיוס לצבא ומשירות במסגרתו. בתוך כך, מוטלת על צה"ל, המגייס לשירותיו חיילים המשתייכים לכל הדתות ומחזיקים בהשקפות עולם שונות ומגוונות בענייני דת ואמונה אישית, לפעול במטרה לאפשר להם לממש את אמונתם הדתית במהלך השירות הצבאי. אשר לחיילים יהודים המעוניינים בכך, חובה זו כוללת גם את החובה להבטיח לחיילים מזון כשר, לאורך כל ימות השנה.
- האמור בא לידי ביטוי בסעיף 9 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אשר קובע כדלקמן:
- "אין מגבילים זכויות שלפי חוק-יסוד זה של המשרתים בצבא-הגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הבטחון האחרים של המדינה, ואין מתנים על זכויות אלה, אלא לפי חוק ובמידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות."
9. חובתו של צה"ל להבטיח לכל חייל יהודי המבקש זאת, מזון כשר, והזכות הנגזרת ממנה, של כל חייל יהודי, לקבל מזון כשר, נובעת לא רק מזכותם של החיילים לחופש דת מכוח חוק היסוד, אלא זכותה אף לעיגון חקיקתי מפורש, עוד בראשית ימי המדינה, במסגרת פקודת מאכל כשר, מס' 14 לשי' תשי"ט-1948 (להלן: "החוק"), הקובע בסעיף 1 כי "לכל החיילים היהודים בצבא-הגנה לישראל יש להבטיח מאכל כשר".
10. לצד החובה להבטיח מזון כשר לחיילים יהודים החפצים בכך, עומדת גם חובה לכבד את זכותם של חיילים שאינם מעוניינים לשמור על כשרות לחירות ולחופש מדת. ואכן, אף שהמזון אותו מספק צה"ל הוא מזון כשר, לאורך ימות השנה אין צה"ל אוסר על חיילים המעוניינים בכך לצרוך מזון שאינו כשר.

זאת ובלבד שאין בכך כדי לפגוע בכשרות המזון המסופק לחיילים שומרי מצוות או במתקנים בהם עושים שימוש כלל החיילים (כגון, מטבחים, חדרי אוכל, מטבחונים וכד'), ובכך לפגוע בזכותם של חיילים המקפידים על כללי הכשרות לצורך מזון כשר.

11. הפיקוח על כשרות המזון בצה"ל נעשה על-ידי הגורמים המוסמכים לכך ברבנות הצבאית, מכוח סמכותם לפי חוק איסור הונאה בכשרות, תשמ"ג-1983. חוק זה קובע את הגורמים הרשאים לתת תעודת הכשר, וקובע כי "לענין תעודת הכשר בצה"ל – הרב הראשי לצבא-הגנה לישראל או רב צבאי שהוא הסמיך לענין חוק זה" הם בעלי הסמכות לכך.

12. בפקודות הצבא נקבעו הוראות שמטרתן ליישם את הוראות החוק ולהבטיח מזון כשר לחיילים החפצים בכך. הוראות אלה מתייחסות הן לכשרות במהלך כל ימות השנה, אשר נוגעות למזון המסופק על-ידי צה"ל, למקומות בהם מאוחסן המזון ולמקומות שבהם מכינים וצורכים אותו (דוגמת מטבחים ומטבחונים) והן לכשרות במהלך הפסח.

ייחודו של האיסור ההלכתי על חמץ ויישומו בצה"ל

13. האיסור ההלכתי האמור מתאפיין בשתי חומרות עיקריות ביחס לדיני הכשרות במהלך השנה: האחת, "אי-בטלות בשישים"; והשנייה, "בל יראה ובל ימצא". על חומרות אלו עמד בהרחבה כב' השופט נ' הנדל בבג"ץ 1550/18 **עמותת הפורום החילוני ואח' נ' שר הבריאות** (פסקה 6 לפסק דינו) (אר"ש 30.4.20) (להלן: "**פרשת הפורום החילוני**").

"[...] נמחיש את אופיים המיוחד של דיני הכשרות בפסח באמצעות הנגדתם לדיני הכשרות הרגילים, החלים כל השנה. האיסור על אכילת חמץ בפסח מתאפיין בשתי חומרות עיקריות ביחס לדיני הכשרות במהלך השנה – אי-בטלות בשישים והאיסור של "בל יראה ובל ימצא".

לפי החומרה הראשונה, אפילו כמות מזערית של חמץ עלולה לשלול את כשרותה של כמות מזון רבה, דהיינו החמץ אינו "בטל בשישים": "חמץ בפסח אוסר תערובתו... במשהו [בכל כמות שהיא]. ודין תערובתו כדין שאר תערובות [כדין תערובות אחרות של מזון כשר ושאינו כשר], אלא שמה שאוסר בשאר תערובות פחות משישים אוסר בחמץ במשהו" (שולחן ערוך, אורח חיים תמז, סעיף א). ולענייננו, גם אם בכל ימות השנה קיים חשש – בהיבט של דיני הכשרות – שאדם יאכל בכלי בית החולים מזון שאינו כשר, חשש זה אינו פוגע באפשרות להגדיר את הכלים ככשרים. דוגמא לכך היא מקרה שבו בטעות, ובצורה בלתי מכוונת, נשפך חלב לתוך מרק עוף בכמות שבטלה בשישים, מבחינת היחס שבין החלב למרק (ראו למשל רמב"ם, משנה תורה, הלכות מאכלות אסורות ט, הלכה י). בניגוד לכך, חמץ שייאכל בכלי בית החולים – ואפילו בכמות מועטה מאוד ושלא בכוונה – עלול להוביל לשלילת הכשרות מהכלים, באופן שימנע משומרי כשרות לאכול בכלים אלה.

לפי החומרה השנייה – "בל יראה ובל ימצא" (שמות יב, יט; שם, יג, ז) – קיים איסור על החזקת חמץ ברשותו של אדם בפסח, אפילו אם הוא אינו אוכל אותו. חשוב להדגיש כי אין איסור על עצם ראיית חמץ בבית החולים השייך לאדם אחר, שכן חמץ כזה הוא בבעלות האדם האחר וברשותו, כשם שאין איסור לראות ברחוב חמץ השייך לאדם אחר. חומרה זו לא עמדה באופן ישיר

ביסוד עמדת המשיבים, אך היא מחדדת את החומרות המיוחדות שחלות על חמץ בפסח, שמובילות לעמדה המחמירה של הרבנות בעניין תנאי הכשרות בפסח. הרבנות הדגישה את הצורך במתן כשרות שתתייחס גם לאוכל וגם לכלים, שאף עליהם חל הכלל שחמץ אינו בטל אפילו בשישים (שולחן ערוך, אורח חיים תנא, סעיפים כז-לא)."

14. בתמצית, עניינה של החומרה הראשונה, בכך שבניגוד למזון לא כשר אחר, אפילו כמות מזערית של חמץ עלולה לשלול את כשרותה של כמות מזון רבה, ובתוך כך גם של המטבח שסיפק את אותו מזון או הכלים באמצעותם המזון הוגש. לפי החומרה השנייה, "בל יראה ובל ימצא", קיים איסור על החזקת חמץ ברשותו של אדם, אף אם אינו אוכל אותו.

15. על מנת להבטיח את יכולתם של כל החיילים החפצים בכך לשמור על כשרות, בהתאם להוראות החוק, נקבעו בפקודות הצבא, המוצאות מכוח סעיף 2 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955 (להלן: "**חוק השיפוט הצבאי**"), הוראות מפורטות הנוגעות לכשרות בבסיסי הצבא, לכל ימות השנה, ולימי חג הפסח.

16. לנוכח כללי הכשרות הייחודיים החלים בחג הפסח על-פי ההלכה, השונים בתכלית מכללי הכשרות בשאר ימות השנה, נקבעו הוראות ייחודיות לתקופת חג הפסח, אשר חלות בצה"ל מזה עשרות שנים. הוראות אלה מבוססות על המאפיינים הייחודיים של האיסור ההלכתי הייחודי על אכילת חמץ בפסח.

כך, נקבע בסעיף 6 בהוראת הפיקוד העליון 7.0102 "כשרות המזון בצה"ל" (להלן "**הפ"ע כשרות המזון**"), כי "אין להשתמש בחמץ או להכניס חמץ למחנות צה"ל ומתקניו, מהמועד שנקבע לכך בפקודות הצבא ועד לצאת החג".

בנוסף, פקודת מטכ"ל 34.0205 "תקנון הכשרות לפסח" (להלן: "**פ"מ כשרות לפסח**"), מוסיפה ומפרטת בעניין הפעולות הנדרשות על מנת לשמור על הכשרות לפסח. בסעיף 1 לפקודה נקבע כי: "בכל ימי הפסח אין להשתמש ואין להכניס ליחידות צה"ל ולמיתקניו חומר שהוא חמץ או המכיל תערובת חמץ. יש להטמין חמץ שנשאר ביחידות מלפני הפסח עד לאחר החג. סעיף זה חל גם על אזרחים הנכנסים למחנות צה"ל ולמיתקניו".

כן קובעת הפקודה חובות נוספות שעניינן הכשרת הבסיס לקראת חג הפסח, ושמירה על כשרותו במהלך כל החג. בתוך כך נקבע בסעיף 13 לפקודה כי "אין להוציא מהדואר במשך ימי הפסח חבילות פרטיות, שנשלחו לחיילים, פרט לחבילות מזון "כשר לפסח", שהוכנו במיוחד בפקודת הרבנות הצבאית למשלוח עבור החיילים וסומנו בהתאם".

הוראות בנושא נקבעו גם במסגרת פקודת מטכ"ל 34.0201 "שבתות, הימים הנוראים, מועדים, חגים וימי צום בצה"ל" (להלן: "**פ"מ חגים ומועדים**"). כך, סעיף 19 לפקודה קובע כי "מיום י"ג בניסן, בשעה 9:00, לא ימצא חמץ בבסיסי צה"ל ובמתקניו וזאת עד לצאת חג הפסח".

17. בהתאם להוראות האמורות, ועל מנת לאפשר לחיילים המעוניינים באכילת מזון כשר לשרת במהלך ימי החג ולקבל מזון כשר לפסח, פועל צה"ל מדי שנה במסגרת "מבצע פסח" להכשרת הבסיסים. מדובר במבצע מורכב אשר הרבנות הצבאית נערכת אליו במשך כל השנה, ומושקעים בו משאבים רבים מאוד (הן בהיבטי כוח אדם והן בהיבטי רכש). המבצע מתחיל ככלל ביום י"ב לניסן, יומיים בלבד לפני כניסתו של החג.

18. על מנת להכשיר את בסיסי הצבא ולאפשר לחיילים המעוניינים בכך לצרוך מזון כשר לפסח, מגויסים במסגרת המבצע לשירות מילואים חיילים וקצינים רבים, מבוצעות הכשרות והדרכות ייעודיות לכלל צוותי ההכשרה בסדיר ובמילואים, ביחס לדרך בה ניתן להכשיר את כלל המטבחים, המטבחונים והמתקנים ביחידה ביום אחד בלבד, ומושקעים משאבים רבים (המשמשים למטרות שונות, דוגמת רכש כלים חדשים) על מנת לאפשר את הכשרת הבסיסים ברמה מספקת ובלוחות זמנים קצרים ככל הניתן.

19. מורכבות המבצע נובעת במידה רבה ממאפייניו הייחודיים של צה"ל. בצה"ל פועלים מאות מטבחים, חדרי אוכל ומטבחונים אותם יש להכשיר עד לכניסת החג. נוסף על כך, חלק ניכר ממשרתי צה"ל לא צורכים מזון רק בחדרי האוכל הצבאיים או במטבחונים, אלא גם במתחמי העבודה והמגורים, ועל כן יש צורך גם בהכשרתם. כך, בין היתר, כולל המבצע גם את הכשרת כלי השייט של חיל הים, מטוסים ומסוקים של חיל האוויר, וכל מקום אחר בו צורכים מזון חמץ.

20. מבצע ההכשרה לפסח, שנעשה כאמור במקביל במאות בסיסים, מטבחים ומרחבי עבודה ומחייה, נעשה בפרק זמן קצר מאוד, בימים הסמוכים לפני תחילת החג. זאת, הן על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכון שלאחר הכשרת הבסיסים הם יוטרפו בטעות, והן מתוך שאיפה לצמצם ככל הניתן את הפגיעה שעשויה להיגרם לחיילים שמעוניינים לצרוך מזון שאינו כשר לפסח.

יישומו של האיסור ההלכתי – היבטים ייחודיים לצה"ל

21. החובה להבטיח מזון כשר לחיילים המשרתים בצה"ל במהלך חג הפסח מעוררת מספר אתגרים, הלכתיים ופרקטיים, הנובעים מהייחודיות ההלכתית של דיני הכשרות לפסח בשילוב עם מאפייניו הייחודיים של צה"ל ותנאי השירות בו. ונסביר.

22. בהתאם לחומרת אי-בטלות בשישים, הימצאותו של מזון חמץ, ולו בכמות מזערית, במטבח בחדר אוכל או במטבחון צבאי עשויה, הלכה למעשה, להשביתם למשך כל ימי החג ולהותיר חיילים המעוניינים באכילת מזון כשר ללא אפשרות לאכול את המזון המוכן או מוגש באותם מקומות לפגוע פגיעה קשה בזכויותיהם, לאיין את ההשקעה הרבה שהושקעה בהכשרת אותם מקומות, ובמקרים מסוימים אף לפגוע באופן ממשי בשגרת הפעילות של יחידות בשל ההיערכות שתידרש למתן מענה לחיילים שומרי הכשרות.

23. בשל ריבוי המטבחים, המטבחונים והמרחבים הרבים האחרים בהם חיילים אוכלים או עשויים לאכול, ולאור הנגישות הגבוהה של אזורים אלה לכל החיילים, והעובדה כי לא קיים משגיח כשרות אשר יכול לבדוק באופן קבוע כל מטבח ומטבח שכזה, אין כל אפשרות מעשית לפקח באופן מלא על "זליגה" של חמץ למתחמים אלו.

בהקשר זה, יצוין כי בניגוד לגופים אחרים, בהם המטבחים הם שטח תפעולי, שאיננו נגיש למי שלא הוסמך לכך, ועל כן החשש ל"זליגת" מזון חמץ אליהם נוגע בעיקר לכלים היוצאים מן המטבח ועלולים "להיטרף", במחנות צה"ל, המטבחים הצה"ליים פתוחים לחיילים. הם מבצעים בהם תורנויות מטבח באופן שוטף, ובבסיסים קטנים ומוצבי קצה אף מבשלים בהם בפועל. לנוכח מציאות זו, החשש מפני זליגת מזון חמץ אל המטבח עצמו ואל סירי הבישול ותנורי האפייה, אינו מתמצה בחשש הנובע מכניסת ויציאת כלים למטבח.

24. לאור האמור, נסמכת הרבנות הצבאית, לה הסמכות למתן תעודות הכשר בבסיסי צה"ל, על קיומו של איסור גורף על הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל על מנת לקבוע כי המזון המוגש לחיילים אכן כשר. עמדת הרבנות הצבאית היא כי אם תותר הכנסת חמץ לבסיסים, הרי שלנוכח המאפיינים הייחודיים של הכנת המזון בצה"ל והגשתו, לא ניתן יהיה לקיים כנדרש את חובתו החוקית של צה"ל להבטיח למשרתיו מזון כשר. כך, לא ניתן יהיה להגיש לחיילים מזון חם או שאינו ארוז.

25. יודגש כי מורכבות זו היא ייחודית לתקופת הפסח, והיא נובעת מהעיקרון של אי בטלות בשישים. זאת, כיוון שככלל עצם ההכנסה של מזון שאינו כשר לבסיסים במהלך ימות השנה הרגילים לא תביא להטרפה של המרחבים המיועדים לאכילה בבסיסים.

חובות הלכתיות נוספות החלות בימי חג הפסח

26. האיסור על הכנסת מזון חמץ לבסיסים במהלך חג הפסח נובע בראש ובראשונה משיקולים הנוגעים לכשרות המזון, כמפורט לעיל.

בצד זאת, מאפשר האיסור לשמור כנדרש על תפקוד היחידות ויחסי הרעות והשותפות במסגרתן וכן על זכויותיהם של החיילים המבקשים לשמור על מצוות החג גם לאור היבטים ייחודיים נוספים הנוגעים להלכות הפסח הנובעים מהחומרה ההלכתית "בל יראה ובל ימצא".

בהתאם לחומרה זו, קיים איסור הלכתי על החזקת חמץ ברשותו של אדם בפסח, אפילו אם הוא אינו אוכל אותו. הלכה זו מובילה לקושי להתיר הכנסת חמץ לבסיסים במספר היבטים.

27. בהתאם להלכה בנושא, רואים את זיקתו של חייל לחדר מגוריו הצבאי כדומה לזיקתו של אדם לביתו ועל כן על חייל לבדוק חמץ בחדר מגוריו.

ראו לעניין זה נספח "בדיקת חמץ וברכתה במחנות צה"ל", עמ' 399-400 לספר "תורת המחנה", תשובות בענייני צבא, בהוצאת הרבנות הצבאית (חלק ג' - "מועדים, פורסם באדר א' תשע"ט, מרץ 2019), שם סוכם כי: "חיילים ומפקדים בצה"ל מחוייבים לבדוק את חדריהם ומשרדיהם אור ל"ד בניסן לאור הנר... לדעת כמה מגדולי הפוסקים, ניתן לבדוק בברכה, ובעיקר יש מקום לחייב בברכה כאשר מדובר על קצין או מפקד שהינו בעל האחראיות והסמכות על מקום מגוריו, ואין מצוי שמעבירים אותו ממקום למקום בעל כרחו."

28. בהקשר זה, ועל רקע הזיקה שיש לחייל לחדר מגוריו, חייל המבקש לעשות כן, לא יוכל לוודא שאין חמץ בחדרו במצב בו חבריו לחדר יוסיפו ויכניסו לשם חמץ במהלך החג והדבר עשוי לפגוע ביכולתו לשמור על מצוות החג. יצוין, כי חובה הלכתית זו אינה חלה במקומות אחרים, דוגמת חדר אשפוז (ראו לעניין זה ספר "תורת המחנה", וראו גם פניני הלכה לפסח, הרב אליעזר מלמד (עמ' 55), וההפניות שם).

29. נוסף על האמור, קיימות מספר חומרות נוספות אשר עלולות להקשות באופן משמעותי על תפקוד היחידות ולכידותן של החיילים המשרתים בהן, ככל שתתאפשר הכנסת חמץ לשטח בסיסהן. כך, ישנה הלכה מפורשת לפיה אין לשהות במחיצתו של חמץ במהלך החג מחשש שמא יבואו לאכול ממנו (שולחן ערוך, אורח חיים, ת"מ ב'). לפי הלכה זו, אם ישנו חמץ בחדר בו חייל שומר מצוות עובד, הוא מחוייב להתקין מחיצה של ממש (בגובה של 80 ס"מ לפחות) בינו לבין החמץ, על מנת להמשיך לשהות בחדר. לאור האמור חיילים השומרים על מצוות החג, יתקשו לשהות באותם מרחבים עם חיילים הצורכים חמץ.

דוגמה נוספת היא האיסור הלכתי לנגיעה בחמץ, אשר לפיו אם הגיע חמץ לרשותו של אדם (דוגמת חדר מגורים של חייל), עליו לדחוף אותו בעזרת מקל, אך לא לגעת בו בידיו.

30. יצוין עוד, בשולי הדברים, כי בהתאם להלכות הקבועות בנושא, על מפקד המבקש לקיים את מצוות ההלכה, חובה לבדוק חמץ בכלל השטח המצוי תחת פיקודו. זאת, שכן מבחינה הלכתית שטח זה נמצא "ברשותו". האיסור על הכנסת חמץ לבסיסים מאפשר, אפוא, לכלל מפקדי היחידות למלא את תפקידם, מבלי שתיפגע היכולת של חלקם לעמוד בדרישות ההלכתיות החלות עליהם על פי אמונתם.

31. חומרות אלה עשויות להקשות במידה רבה על התנהלותו של חייל שומר מצוות ולהוביל לקשיים בתפקוד היחידתי התקין, וליכולתם של חיילים אשר שומרים על מצוות החג לפעול בשיתוף פעולה עם חיילים שאינם שומרים על מצוותיו, במצב בו תותר הכנסת חמץ לבסיס, ולו באזור מסוים בלבד.

פעילות צה"ל בתקופת חג הפסח

32. את הכללים הנוגעים לכשרות לפסח בבסיסי צה"ל יש לבחון גם על רקע מתכונת הפעילות הייחודית של צה"ל במהלך הפסח, שהיא מתכונת מצומצמת, ובמסגרתה לחיילים רבים אפשרות לאכול חמץ לאורך כל ימי החג, ולמצער בהזדמנויות רבות במהלכו.

33. ראשית, בצה"ל נהוגות בהתאם לפקודת מטכ"ל 04.101 "חופשות לחיילים המשרתים בשירות חובה", מספר חופשות מרוכזות בשנה, בהן מממשים חיילים רבים את ימי החופשה השנתיים שעומדים לרשותם. על פי מדיניות זו, מונהגת מדי פסח חופשה מרוכזת בבסיסי צה"ל ("הדממה"). כך מתוכנן גם ביחס לחג הקרוב.

מטבע הדברים, חופשה זו כפופה לצרכים המבצעיים של צה"ל. יחד עם זאת, מרבית החיילים שמשרתים במערכים הלא מבצעיים מצויים בתקופת החג בחופשה מרוכזת, וכך גם חלק מן החיילים שמשרתים במערכים המבצעיים, ככל שהדבר מתאפשר. יוצא, כי חלק ניכר מן החיילים אינם מגיעים כלל לבסיסים במהלך החג, וחלק אחר מגיעים לבסיסים לימים בודדים בלבד (כגון, לצורך משימת תורנות).

זאת ועוד, מבין שבעת ימי החג, בשניים עד ארבע ימים נמצאים בצה"ל רק תורנים וחיילים ביחידות מבצעיות או הכשרות, בהן הדבר נדרש: בשני ימי החג (יום חג הפסח שלאחר ליל הסדר ושביעי של פסח) ניתנת לכלל משרתי צה"ל חופשת חג שלא על חשבון ימי החופשה השנתית שלהם (כנהוג גם בגופים ציבוריים אחרים); כמו כן, בכל שנה בה ימי החג אינם חלים בסוף השבוע, שניים מימי חול המועד חלים במהלך סוף השבוע.

34. שנית, חלק ניכר מחיילי צה"ל משרתים בתנאי "בסיס פתוח", כלומר, מגיעים לבסיסים במהלך היום בלבד, וחוזרים בשעות הערב לבתיהם. כמפורט, על פי רוב חיילים אלה גם אינם נמצאים בבסיסים וביחידות במהלך סוף השבוע או החג עצמו, כלומר אינם שוהים בבסיסים כאמור במשך שניים עד ארבעה מבין ימי החג. ככלל, חיילים אלה צורכים בימים בהם הם נמצאים בבסיס את ארוחת הבוקר ואת ארוחת הערב שלא בצבא (אם כי עומדת בפניהם האפשרות לצרוך גם ארוחות אלה בצבא, אם כך הם חפצים).

35. שלישית, במקרים רבים חיילים מורשים, בכפוף לאישור מפקדיהם, לצאת את שערי הבסיס בו הם משרתים גם במהלך היום. רשות זו ניתנת, בכפוף לאמור, בכל ימות השנה, וגם בימי חג הפסח. פקודות צה"ל אינן מונעות מחייל היוצא את שערי הבסיס לצרוך מזון שאינו כשר לפסח מחוץ לבסיס, למשל אם רכש את המזון מחוץ לבסיס.

יצוין, כי בבסיסים רבים קיימות גם פינות ישיבה מוסדרות (בהן שולחנות וכיוצא בזה) מחוץ לשערי הבסיס, המיועדות למטרות דוגמת ביקורי משפחות. אין כל מניעה כי חיילים יצרכו מזון חמץ בפינות ישיבה אלה, מחוץ לשערי הבסיס. כך למשל, אין מניעה שחייל המבצע תורנות חג או משרת ביחידה מבצעית יצרוך מזון חמץ בפינות אלו, במסגרת ביקור של קרוביו או חבריו.

36. אם כן, מבין כלל המשרתים בצה"ל, רק חלק מצומצם מבין המשרתים, נדרשים לשהות בבסיסים לאורך כלל ימי החג, ואין באפשרותם לצרוך חמץ אף לא בחלק מהארוחות שלהם במהלך שבעת ימי החג. אלה הם בעיקר החיילים שמטעמים מבצעיים וצבאיים מובהקים לא יכולים לצאת לחופשה לאורך החג, ומשרתים בבסיסים או בתפקידים שמחייבים שהות רצופה בבסיס לאורך תקופה. חיילים אלה, במקרים רבים, גם משרתים בתנאי שדה.

הבחינה שנערכה בצה"ל בנושא

37. כפי שהוסבר לעיל, הכללים הקובעים איסור הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל על-ידי חיילים, מבקרים, או באמצעות חבילות, נסמכים על החובה לספק מזון כשר הקבוע בפקודת מאכל כשר לחיילים ועל סעיף 2א לחוק השיפוט הצבאי, קיימים מזה עשרות בשנים ונועדו להבטיח אספקת מזון כשר לפסח לחיילים המבקשים לצרוך מזון כזה, על רקע האיסורים ההלכתיים הייחודיים לגבי כשרות המזון בחג הפסח.

38. חרף האמור, לאחר פסיקתו של בית המשפט הנכבד בפרשת הפורום החילוני, ופניות מטעם העותרת, ערכו המשיבים בחינה מקיפה של הנושא, במטרה לבחון האם ניתן לבטל או לשנות את הכללים הנוגעים להכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בתקופת חג הפסח או חלקם, מבלי לפגוע בזכותם של החיילים שמקפידים על הלכות הכשרות לצרוך מזון כשר. במסגרת הבדיקה נבחנו קיומן של חלופות אחרות, שיאפשרו עמידה בדרישות ההלכתיות, על מנת להבטיח מזון כשר לחיילים בימי חג הפסח, תוך מתן אפשרות לחיילים החפצים בכך לצרוך חמץ בימים אלה.

39. על מנת לבצע בחינה זו, בחודש יולי 2021 הורה ראש אגף כוח-האדם בצה"ל על הקמת צוות לבחינת ההוראות בדבר הכנסת מזון חמץ לבסיסי צה"ל במהלך חג הפסח. בחודש אוגוסט 2021 מונה הצוות, בראשות קצינה בדרגת אלוף-משנה מאגף כוח-האדם, ובהשתתפות בעלי תפקידים מאגף כוח-האדם, חיל החינוך, הרבנות הצבאית, אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה, ומפקדים ממספר יחידות.

הצוות ערך שורה של פגישות, בחן את ההיבטים השונים של הנושא, וגיבש המלצות אשר הוצגו לראש מטה אגף כוח-האדם בצה"ל. בתמצית, המלצת הצוות הייתה כי **אין מקום לשנות מהמצב הנוהג**, אך יש מקום לחדד למפקדים כי יש להימנע מביצוע בדיקות יזומות בחפצים האישיים של הנכנסים ליחידות הצבא ולמתקניו, ואף להימנע מחיפוש יזום בתיקים אישיים של חיילים או על גופם לצורך איתור חמץ במהלך תקופת חג הפסח.

40. הבחינה שנערכה בצה"ל נמשכה גם לאחר תום עבודת הצוות, במסגרת דיונים פנימיים, בהשתתפות הרבנות הצבאית וגורמים צבאיים רלוונטיים נוספים. עמדת המשיבים גובשה לאור כלל הליכי הבחינה שנערכו בנושא.

41. נקודת המוצא שהנחתה את הגורמים הצבאיים בבחינתם הייתה ערכי הרעות, השוויון והאחידות בין החיילים ולכידות המסגרת הצבאית. החיילים בצבא אינם בוחרים את היחידה בה ישרתו או את חבריהם ליחידה. אף על פי כן, מצופה מכל החיילים המשרתים ביחידה לפעול כאיש אחד, לצורך ביצוע המשימות המוטלות על היחידה. החיילים המשרתים יחדיו אוכלים יחד, ישנים יחד במגורי החיילים, ומשתתפים יחדיו בפעילויות היחידה.

מן החיילים מצופה לפעול ברעות. הרעות היא אחד מערכי צה"ל, והיא מורה כי "החייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות, ויחלץ תמיד לעזרתם כשהם זקוקים לו או תלויים בו, חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש". כל חלופה בתחום הכשרות נדרשת להלום ערכים אלה ולהימנע מפגיעה בערך הרעות ובלכידות היחידות, שהיא תנאי הכרחי ליכולתם של החיילים לעמוד במשימותיהם.

42. בהתאם לנקודת מוצא זו, נבחנו שיקולים ממספר תחומים, כפי שיפורט להלן.

ראשית, נבחן היקף הפגיעה האפשרית בזכויות החיילים כתוצאה מן המצב הקיים. מן הצד האחד, נבחנו המשמעויות של שינוי המצב הקיים ביחס לחובה לאפשר לחיילים שומרי הכשרות מזון כשר לפסח, ועל יכולתם לעמוד בחובות ההלכתיות הנוספות הקיימות לצורך קיום מצוות החג. מן הצד השני, נבחן היקף הפגיעה שעשויה להיגרם לחיילים שמבקשים לצרוך מזון שאינו כשר לפסח במהלך חג הפסח, והיכולת המעשית לצמצם פגיעה זו במידת האפשר. בין היתר, בשיח עם הרבנות הצבאית נבחן קיומם של פתרונות הלכתיים או מעשיים להכנסת חמץ לבסיסי צה"ל מבלי לפגוע בכשרות המזון. כן נבחנו המשמעויות ההלכתיות השונות של הכנסת מזון חמץ לבסיסי הצבא על יכולתם של חיילים ומפקדים לעמוד במצוות החג.

שנית, נבחנו מאפייני הבסיסים השונים בצה"ל ואופן פעולתם בתקופת חג הפסח. כאמור, נמצא כי חלק ניכר מהחיילים אינם מגיעים לבסיסים בימי החג ואחרים מגיעים לבסיסים לימים בודדים בלבד, כך שאפשרותם לצרוך חמץ במהלך החג אינה נפגעת, או נפגעת באופן מצומצם בלבד, כתוצאה מהמגבלות הקיימות על הכנסת מזון חמץ לבסיסים. כן נמצא כי חלק ניכר מהחיילים משרתים במתכונת המאפשרת להם לצרוך מזון חמץ לפחות בחלק מארוחותיהם, בין בשל שירותם ב"מתכונת פתוחה" ובין בשל העובדה כי ניתן להם לצאת את שערי הבסיס בו הם משרתים, על מנת לצרוך מזון במתקנים אזרחיים המצויים בקרבת מקום.

מכך נובע, כי החיילים אשר מידת פגיעתם מן המדיניות הקיימת כיום היא הגבוהה ביותר, הם החיילים המבקשים לצרוך מזון שאינו כשר לפסח, אשר משרתים בבסיסים מרוחקים בתנאים סגורים, לרבות מוצבים אשר שטחם מצומצם. בהתאם לכך, נבחנו, בין היתר, פתרונות באותם בסיסים, על מאפייניהם הייחודיים.

43. כמו כן, נבחנו מספר חלופות קונקרטיות להסדר הקיים, אשר עיקרן – ביטול האיסור בפקודות על הכנסת מזון לרשות הפרט של חייל, תוך שמירה על האיסור לצורך מזון כאמור במרחבים המשותפים; והאפשרות להקים בבסיסים מתחמים ייעודיים אשר יאפשרו אחסון וצריכת מזון חמץ על-ידי החיילים המעוניינים בכך.

ביטול האיסור על הכנסת חמץ לרשות הפרט

44. אשר לחלופת ביטול האיסור על הכנסת חמץ לרשות הפרט, נמצא, בהתאם לחוות דעתם של הגורמים המוסמכים ברבנות הצבאית, כי חלופה זו לא תאפשר לצה"ל לעמוד כנדרש בחובתו לפי החוק להבטיח מזון כשר לחיילים המעוניינים בכך, ולכל הפחות לא תאפשר הגשת מזון חם או שאינו ארוז לחיילים.

זאת שכן, בהתאם לקביעת הרבנות הצבאית, חלופה זו, אף אם יעמוד בצידה איסור בדבר הכנסת מזון חמץ למטבח הצבאי, לחדרי האוכל ולמטבחונים, **לא תאפשר לרבנות הצבאית לקבוע כי המזון המבושל והמוגש בהם הוא כשר**, בשל חשש לזליגת המזון הטרף למטבחים, אפילו בהיסח הדעת. על רקע החומרה ההלכתית בדבר אי-בטלות בשישים, לפיה די בפירור חמץ שיגיע למטבחים או לכלי הבישול והאוכל, כדי להטריף אותם, חלופה זו תגרור בהכרח פגיעה חמורה ביכולתם של חיילים שומרי כשרות לקבל מזון כשר, ובמימוש חובתו החוקית של צה"ל להבטיח מזון כשר לחייליו.

יוסבר בהקשר זה, כי ללא החזקה ההלכתית הנוצרת באמצעות איסור הכנסת חמץ לתחומי הבסיסים, ובהעדר היתכנות מעשית לקיום בדיקה בכל מטבח ומטבחון על-ידי הגורמים המוסמכים על מתן כשרות כי לא זלג חמץ, לא תוכל הרבנות הצבאית לקבוע כי המזון המבושל ומוגש לחיילים בבסיסים הוא כשר.

45. בנוסף, חלופה זו צפויה להוביל למצב בו חייל המבקש לקיים את מצוות ביעור חמץ לא יוכל להבטיח כי החדר שברשותו נקי מחמץ, אם למשל אותו חייל חולק את חדר המגורים עם חייל המחזיק חמץ ברשותו, ובכך יימצא כמי שאינו מקיים את מצוות החג.

46. מטבע הדברים, הקשיים האמורים צפויים להוביל גם לפגיעה בלכידות היחידה ובשגרת החיים המשותפת של חיילים השומרים על מצוות החג ואלו שאינם. כך לדוגמה, חיילים שמקפידים על הלכות החג עלולים להימנע מאכילה משותפת עם חיילים הצורכים חמץ ומשהייה משותפת עם חיילים המחזיקים חמץ, ויתקשו לשהות בחדר מגורים ביחד עם חיילים שאינם שומרים על מצוות החג בשל חשש להימצאות חמץ בחדרם, ומפקדים המקפידים בכך עשויים להימנע מלהיכנס לשטחים מסוימים המצויים באחריותם, בשל הימצאות חמץ בהם.

47. לאור האמור, נמצא כי לא ניתן לנקוט בחלופה זו.

חלופת יצירת מתחמי חמץ בבסיסים

48. במסגרת בחינת הנושא, נבחנה גם אפשרות לאפשר הכנסת חמץ לבסיסים במתכונת מוגבלת, כלומר רק למתחמים ייעודיים, אשר יוגדרו לצורך כך בבסיסים. לאחר בחינת הנושא לעומק, לרבות בחינת המתארים השונים בהם ניתן להקים מתחמים כאמור, והמשמעויות שנלוות להקמתם, נמצא כי אין אפשרות ואין מקום לנקוט גם בחלופה זו, ונפרט.

49. אשר לאפשרות להקים מתחמי חמץ בבסיסים, ראשית, כפי שפורט בהרחבה לעיל, חלופה זו לא תאפשר לקבוע כי המזון באותם בסיסים הוא כשר ועל כן כרוכה בפגיעה משמעותית בזכויותיהם של החיילים השומרים על כשרות ובחובתו החוקית של צה"ל להבטיח מאכל כשר לחייליו. זאת, על רקע קביעת הרבנות הצבאית לפיה מקום בו יוכנס חמץ לגבולות הבסיס, לא תחול החזקה בדבר אי הימצאותו של חמץ במטבחים, בחדרי האוכל ובכלי האוכל, ובהתאם לכך, לא ניתן להבטיח הגשת מזון כשר לחיילים.

כמו כן, בבסיסים מבצעיים ומוצבים, שחלקם מורכבים מתשתיות ארעיות או בתנאי שדה, הקמה של מתחם חמץ עשויה להיות בלתי אפשרית מבחינה פרקטית.

50. בנוסף, מהבחינה עלה כי הקמת מתחמים נפרדים למאכל חמץ עלולה לגרום לפגיעה בלכידות היחידות, בשל האפשרות כי חיילים המעדיפים אכילת מזון כשר לפסח ושאינם מעדיפים ימנעו מאכילה משותפת, והן שהייה במתמחים שבהם מצוי חמץ.

יצוין כי במסגרת הבחינה ניתנה הדעת, גם למורכבות הרבה הכרוכה בחלופה זו כמפורט לעיל, לצד שאלות בדבר מידת השימוש שייעשה במתחמים האמורים בפועל, לאור העובדה כי חיילים רבים אינם מצויים בבסיסים בחגים, ולרשות רבים מבין החיילים הנמצאים בבסיסים, חלופות נגישות אחרות לצריכת חמץ.

סיכום הבחינה

51. לאור כל האמור, בסיכום הבחינה הוחלט שלא לשנות את ההוראות הקיימות כיום בפקודות הצבא, ולקבוע כי הכללים אשר חלו בנוגע לאיסור על הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בתקופה הפסח ימשיכו לחול.

52. בצד זאת, בכוונת צה"ל לרענן את ההנחיות הנוגעות לעניין ביצוע חיפושים לאיתור מזון חמץ ולהבהיר כי בצה"ל לא נוהגת מדיניות של בדיקה יזומה בחפצים האישיים של הנכנסים ליחידות הצבא ולמתקניו, ואף לא של חיפוש יזום בתיקים אישיים של חיילים או על גופם לצורך איתור חמץ במהלך תקופת חג הפסח. בהתאם, חידוד בנושא צפוי להיות מופץ למפקדי צה"ל לקראת חג הפסח הקרוב. יצוין, כי ככל שיועלו טענות פרטניות בעניין יישום ההנחיה, הן יטופלו ויתוקנו על-ידי הגורמים הרלוונטיים בצה"ל.

עמדת המשיבים

53. עמדת המשיבים היא כי דין העתירה להידחות, בהעדר עילה להתערבותו של בית משפט נכבד זה בכללים המסדירים את סוגיית כשרות המזון לפסח בבסיסי צה"ל.

54. בראשית טיעוננו נעמוד על פסיקתו של בית המשפט הנכבד בפרשת הפורום החילוני. באותה פרשה נדון האיסור על הכנסת מזון חמץ לבתי חולים בימי חג הפסח. נקבע שם בדעת הרוב, כי האיסור האמור פוגע בזכויות החוקתיות לאוטונומיה ולחופש מדת, וכן פוגע בכבוד המטופל ובהכרה בזכותו להגדרה עצמית ולמימוש בחירותיו והעדפותיו. על כן, קבע בית המשפט הנכבד, נדרש מקור סמכות מפורש להגבלתן של זכויות אלה. ומשלא נמצא מקור סמכות כאמור לבתי החולים, נפסק שם, ברוב דעות, כי לא ניתן להותיר על כן את ההנחיות שקבעו בתי החולים בנוגע להכנסת מזון בימי חג הפסח לבתי החולים. משנפסלו ההוראות בעניין מחמת היעדר סמכות, לא נערכה בפסק-הדין בחינה בדבר מידתיות הפגיעה הכרוכה בהן בנסיבות העניין ובנוגע לעמידתן בפסקת ההגבלה שבחוק היסוד.

חרף הקביעה כי אין מקור סמכות להגבלות האמורות, עמד בפסק דינו כב' השופט פוגלמן על מידת הפגיעה הקיימת בזכויות האמורות, ובתוך כך ציין את הנסיבות הפיזיולוגיות והנפשיות הייחודיות לחולים ולמבקרים בבתי החולים, אשר מקנות לאיסור האמור אופי חמור במיוחד ביחס לבתי החולים. לצד זאת, קבע השופט פוגלמן כי גם ביחס לאוכלוסיות בריאות, דוגמת העובדים והסטודנטים בבתי החולים, קיימת פגיעה בזכויות החוקתיות האמורות, "גם אם הפגיעה בזכויותיהם אינה באותה עוצמה כבעניינם של המטופלים" (פסקה 65 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן בפרשת הפורום החילוני). דעת המיעוט בפסק הדין, אשר נכתבה על-ידי כבוד השופט הנדל, קבעה כי הפגיעה בזכויות יסוד כתוצאה ממדיניות בתי החולים אינה מצויה ב"גרעין הקשה" של הפגיעה בחופש מדת.

55. בקשה לקיים דיון נוסף בסוגיה נשוא פרשת הפורום החילוני, שהגישה הרבנות הראשית (דנג"ץ 3905/20 **הרבנות הראשית לישראל נ' עמותת הפורום החילוני ואח'** (פורסם באר"ש, 10.1.21) נדחתה, תוך שנקבע כי פסק הדין עוסק בשאלות משפטיות ממוקדות ואינו מהווה הלכה חדשה. כן נפסק כי "דומה אם כן, כי האמור בפסק הדין אינו סותר את אשר נקבע בעניין ראיין ולמעשה הוא מתיישב עם קביעות אלה".

יוזכר כי, ברע"ב 4201/09 **ראיין נ' שירות בתי הסוהר** (להלן: "עניין ראיין"), לא מצא בית המשפט הנכבד, בדעת רוב, להתערב בהוראות שירות בתי הסוהר לפיהן לא יסופק מזון חמץ לאסירים שאינם יהודים, וקיים איסור על הכנסת מוצרי חמץ לשטח בתי הכלא ועל אחזקת חמץ בו (למעט מתחמים בהם מוחזקים רק אסירים שאינם יהודים) במהלך ימי חג הפסח.

56. הנה כי כן, נקודת המוצא לדיוננו הינה כי ההוראות האוסרות על הכנסה או צריכה של מזון חמץ בבסיסי צה"ל בימי חג הפסח מביאים לפגיעה מסוימת בזכויות חוקתיות של החיילים המבקשים לצרוך בבסיסים מזון שאינו כשר לפסח.

57. בהקשר זה יטענו המשיבים תחילה, כי הדין המסדיר הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בתקופת הפסח חוסה תחת עקרון שמירת הדינים. לאחר מכן נעמוד על כך שהכללים בנוגע לאיסור הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל ניתנו על בסיס הסמכה מפורשת בדין, והם עומדים בכל מבחני פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. זאת, בין היתר, לנוכח המאפיינים הייחודיים הנוגעים לשירות הצבאי ולפעילות הצבא בפסח, השונים באופן ניכר מן המאפיינים של בתי החולים שנדונו בפרשת הפרורם החילוני.

הדין שמסדיר הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל בתקופת הפסח חוסה תחת שמירת דינים

58. כאמור, חובתו של צה"ל להבטיח מאכל כשר לחייליו נקבעה בחוק עוד בשנת 1948. בפרט, האיסור הקבוע בפ"מ הכשרות בפסח נקבע בתצורתה הנוכחית, **עוד בשנת 1982**, ולפיו: "בכל ימי הפסח אין להשתמש ואין להכניס ליחידות צה"ל ולמיתקניו חומר שהוא חמץ או המכיל תערובת חמץ. יש להטמין חמץ שנשאר ביחידות מלפני הפסח עד לאחר החג. סעיף זה חל גם על אזרחים הנכנסים למחנות צה"ל ולמתקניו".

כלומר, האיסור על הכנסת מזון חמץ לבסיסי צה"ל במהלך חג הפסח נקבע בפקודות הצבא על פי חוק **עוד בטרם נכנס חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו לתוקף**. על כן, פקודות אלה חוסות תחת הוראות סעיף 10 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, לפיו "אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק היסוד".

59. סעיף 5 לחוק-יסוד: הצבא קובע, כי "הסמכות להוציא הוראות ופקודות המחייבות בצבא תיקבע בחוק או מכוחו". בהתאם לכך, פקודות הצבא בעניין הכשרות לפסח, נקבעו מכוח סעיף 2 לחוק השיפוט הצבאי, והן בגדר דין, לאור הוראתו המפורשת של סעיף 3(א) לחוק השיפוט הצבאי, הקובע כי "לענין חוק זה רואים את פקודות הצבא כדינים". לחילופין, מהוות פקודות הצבא דין גם על פי סעיף 3 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפרשנות"), אשר מגדיר את המונח "דין", בין היתר גם כ"חיקוק", אשר מוגדר כ"חוק או תקנה", כאשר "תקנה" מוגדרת כ"הוראה שניתנה מכוח חוק והיא בת-פעל תחיקתי". לעניין השימוש בהוראות חוק הפרשנות על מנת לפרש את הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ראו אהרן ברק (ספר **בייניש** 413, 417 (אהרן ברק, שחר ליפשיץ, קרן אזולאי ואיתי בר-סימן-טוב עורכים, 2017)): להגדרת דין במשפט התת-חוקתי, ראו ס' 3 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981. הגדרה זו אינה חלה במשפט החוקתי, אם כי ניתן להיעזר בה".

פקודות הצבא עליהן נסובה העתירה דנן, קובעות נורמה משפטית בדבר איסור הכנסת חמץ וחלות על כל הבאים בשערי הבסיסים, ולפיכך הינן בגדר 'תקנה בת פועל תחיקתי', בהיותה קובעת נורמה משפטית המביאה לשינוי במשפט הנהוג ובהיותה מופנית לחלק בלתי מסוים מהציבור (ור' הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 2.3100 בע' 4).

60. הנה כי כן, בהיותן של הפקודות בעניין הכשרות "דין" הקודם לכניסת חוק היסוד לתוקף, **חוסות הפקודות תחת הוראת שמירת הדינים הקבועה בסעיף 10 לחוק היסוד.**

61. אמנם בהתאם להלכה הפסוקה, אף במקום בו חקיקה חוסה תחת שמירת הדינים, יש לפרש אותה לאור העקרונות שקבועים בחוק (פסקאות 6-8 לפסק דינו של השופט ברק, דנ"פ 2316/95 **גנימאת נ' מ"י**, פ"ד מט (4) 589). ואולם, מקום שהאיסור שקבוע בחקיקה הוא איסור מפורש, אשר לא ניתן לפרשנות שונה, אין לשנותו, שכן "בכוחו של חוק היסוד רק לתת לחוק הישן מובן חדש במקום שקיימת אפשרות פרשנית לכך" (פסקה 48 לפסק דינו של השופט דנציגר, ע"א 2281/06 **אבן זוהר נ' מדינת ישראל**). בענייננו, מקום בו מדובר על איסור **מפורש** על הכנסת חמץ בפקודות צה"ל, אין יכולת לפרש את ההוראות העוסקות בנושא זה, ככאלה המתירות הכנסת חמץ.

פסקת ההגבלה הביטחונית

62. אמנם, כפי שנקבע בבש"פ 3513/95 **שרגאי נ' התובע הצבאי** (אר"ש 13.4.97) "זכויות האדם המוגנות בחוק-היסוד הן גם זכויותיו של החייל. המדים אינם חוצצים בין החייל לבין זכויות האדם החוקתיות", אולם בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, בנוסף ל"פיסקת ההגבלה" שבסעיף 8, נקבעה "פיסקת הגבלה" ייחודית בסעיף 9, למשרתים בשירות בטחוני, המכונה גם "פיסקת ההגבלה הבטחונית", אשר כותרתה "סייג לכוחות הבטחון" ושם נקבע כי:

"אין מגבילים זכויות שלפי חוק-יסוד זה של המשרתים בצבא-הגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הבטחון האחרים של המדינה, ואין מתנים על זכויות אלה, אלא לפי חוק ובמידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות."

פיסקת ההגבלה הביטחונית, משקפת את הכרתו של מחוקק חוקי היסוד בכך שהשירות בצבא ובארגוני ביטחון אחרים, טומן בחובו פגיעות מסוימות בזכויות של המשרתים בהם. פגיעות אלה נדרשות לצורך קיום הצבא והגשמת מטרותיו הביטחוניות.

63. הבחינה הנדרשת אפוא היא האם ההוראות המונעות הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל עומדות במבחני פיסקת ההגבלה הביטחונית – קרי האם הן נעשו לפי חוק, ובמידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות. כפי שיפורט להלן, עמדת המשיבים היא כי ההסדרים שנקבעו בפקודות הצבא הרלוונטיות עומדים בתנאי פיסקת ההגבלה הביטחונית.

64. על פי פסקת ההגבלה הביטחונית, ניתן לפגוע בזכויות המשרתים בצבא גם "לפי חוק", ואף אם אין לפגיעה הסמכה מפורשת בחוק. בכך ניתן ביטוי חוקתי לכך שלמערכת הצבאית ייחודיות שיש להתחשב בה במסגרת בחינת חוקיות הפגיעה.

בהקשר זה, מקובל להניח, כי די בכך שההגבלה על זכויות החיילים מעוגנת בפקודות הצבא, על מנת שהיא תיחשב כהגבלה שנעשתה "לפי חוק". עמד על כך לאחרונה בהרחבה פרופ' אהרון ברק, נשיא בית המשפט הנכבד בדימוס ברק במאמרו "פסקת ההגבלה הביטחונית וצבא ההגנה לישראל" [בתוך ספר אליקים רובינשטיין כרך ב 985 (עורכים אהרון ברק, מרים מרקוביץ-ביטון, אילת פרוקציה ורינת סופר, 2020)] (להלן: "מאמר ברק")

"... נראה לנו כי הפרשנות התכליתית של פסקת ההגבלה הביטחונית מובילה למסקנה כי אינה נדרשת "הסמכה מפורשת" ודי ב"הסמכה" סתם. פרשנות זו אינה נסמכת אך על כך שבהוראה בעניין ההסמכה המפורשת – המופיעה בפסקת ההגבלה הכללית – אינה מופיעה בפסקת ההגבלה הביטחונית... ואולם, הדרישה כי ההסמכה תהא "מפורשת" אינה תואמת את המציאות המשפטית בכל הנוגע לפגיעה בזכותם של המשרתים בצה"ל. ההסמכה במקרה זה המעוגנת בחוק-יסוד הצבא ובחוק השיפוט הצבאי היא כללית. היא מעוגנת בהוראות הפיקוד העליון ובפקודות המטה הכללי. ... נראה לנו כי לאור אופיו של הנושא, אין מקום לדרוש כי ההסמכה לפגוע בכל היבט של זכות החייל, השוטר או כל משרת אחר בכוחות הבטחון תקבע במפורש בחוק, וכי לא ניתן להסתפק בהסמכה משתמעת...

נראה לנו כי פסקת ההגבלה הביטחונית הניחה קיומה של מערכת נורמטיבית של "חקיקת משנה" – הוראות הפיקוד העליון ופקודות המטה הכללי – המגבילה את הזכות של המשרתים בארגוני הבטחון והמעוגנת בהסמכה כללית, בחקיקה, בלא שההסמכה בחוק היא מפורשת.. (בעמ' 993-994). (ההדגשות הוספו – הח"מ)

וכן בהמשך אותו מאמר (עמ' 997):

"בחינתה של פסקת ההגבלה הביטחונית מצביעה על כך, שהיא דורשת כי ההגבלה או ההתנאה היא "לפי חוק". אין דרישה לכך שההסמכה "לפי חוק" תהא "מכוח סמכות מפורשת" בחוק. על כן ההגבלות וההתנאות על הזכויות של המשרתים בצה"ל, המעוגנות בהוראות הפיקוד העליון ובפקודות המטכ"ל הן "לפי חוק" (חוק יסוד: הצבא וחוק השיפוט הצבאי) אף שהן אינן מכוח הסמכה מפורשת בחוק."

65. במהלך השנים האחרונות נדונו בפני בית המשפט הנכבד מספר עתירות, במסגרתן הועלו טענות נגד חוקתיות הגבלות שהוטלו על זכויות חיילים בפקודות הצבא בלבד, וכולן נדחו (ראו לאחרונה בג"ץ 217/21 ברוך נ' צבא ההגנה לישראל (לעניין מגבלות הנוגעות לחובת הגילוח של חיילים); כן ראו לדוגמה: בג"ץ 6556/11 גליקמן נ' מפקד זרוע היבשה; בג"ץ 546/01 סבן נ' שר הביטחון; בג"ץ 761/13 כהן נ' מדינת ישראל – משרד הביטחון; בג"ץ 5802/15 אצילדייב נ' צה"ל; בג"ץ 1597/16 רוט נ' צה"ל; בג"ץ 6493/18 רוט נ' מפקדת בס"כ 396).

66. יוזכר כי במקרה דנן, הפקודות הנוגעות לאיסור הכנסת מזון חמץ לבסיסי צה"ל – הפ"ע כשרות המזון בצה"ל, פקודת מטכ"ל הכשרות לפסח ופקודת מטכ"ל חגים ומועדים – נקבעו בראש ובראשונה על מנת לממש את חובתו של צה"ל לפי פקודת מאכל כשר לחיילים. זאת, כיוון שבהתאם לקביעת הרבנות הצבאית הן נדרשות על מנת להבטיח שהמזון המוגש לחיילי צה"ל יהיה כשר לפסח, וכי חיילים המעוניינים לצרוך מזון כשר לפסח יוכלו לאכול בבסיסים. הנה כי כן, בעניין הכשרות לפסח ניתן לומר, כי האיסור הוא לא רק לפי חוק השיפוט הצבאי, אלא גם על רקע פקודת מאכל כשר.

במידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות

67. עוד קובעת פסקת ההגבלה הביטחונית, כי על ההסדר להיות כזה שהפגיעה בזכויות החיילים הנגזרת ממנו תהיה מידתית, קרי, במידה שאינו על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות.

68. לעניין המידתיות נבקש להפנות לפסק דינו של בית המשפט הנכבד בעניין ראיין, בו דן בית המשפט הנכבד בטענת אסיר לא-יהודי שטען כי חלה חובה על שירות בתי הסוהר לספק לו לחם. בפסק דינו התייחס כב' השופט רובינשטיין לפקודות נציבות שירות בתי הסוהר, במסגרתן, בדומה לפקודות צה"ל, נקבע איסור גורף על הכנסת מזון חמץ לבתי הכלא במהלך חג הפסח, וקבע כי לא נמצא דופי בפקודות הללו. בית המשפט הנכבד דחה את בקשת רשות הערעור, בקובעו כי:

"אין חוסר מידתיות בכך שבתקופה קצרת ימים יוחלף במזון אחר בכמות משביעה... אין הכרח להרים את הנס החוקתי בכל עת, מקום שניתן להגיע להסדרה בדרכי שלום, ללא חידוד ובצעידה בשביל זהב"

יפים הדברים שנקבעו בעניין ראיין על ענייננו מקל וחומר: שעה שעסקינן בבקשה הנוגעת להכנסת מזון לבסיסים אשר רוב המשרתים בו הם יהודים ורבים מהם מבקשים לשמור על דיני הכשרות לפסח, ברי כי מדובר בפקודות המגלמות הסדר מידתי.

69. להלן נבחן כל אחד ממבחני המשנה של המידתיות בהרחבה.

70. תכלית האיסור על הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל במהלך ימי חג הפסח היא שמירה על הזכות לחופש הדת של חיילים שומרי מצוות, המבקשים כי יסופק להם מזון כשר לפסח. לצידה של תכלית מרכזית זו מצויים גם שיקולי לכידות, רעות והאפשרות לשירות משותף של שומרי כשרות עם מי שאינם שומרי כשרות. על רקע האיסורים ההלכתיים שהוצגו לעיל, אין חולק כי **קיים קשר רצינאלי** בין האיסור שקבוע בפקודות הצבא לבין מטרותיו.

71. אשר לשאלה האם ניתן להשיג את מטרת החקיקה או הפעולה באמצעי אחר, אשר פגיעתו בזכויות פחותה כלומר, האם ניתן לענות על המטרות שמשרת האיסור תוך קביעת נוסחת איזון אחרת; כפי שפורט בהרחבה לעיל, לאחר שנערכה בחינה מקיפה בנושא זה על-ידי ועדה שמונתה לעניין זה, לא נמצאה חלופה מתאימה אותה ניתן לממש אשר פגיעתה בזכויות החיילים המשרתים פחותה, אך מגשימה את תכליות הפגיעה באותו האופן. ביתר פירוט נציין, כי מבחינת הדברים עלה כי כל החלופות שנבחנו עתידות לפגוע ביכולתו של צה"ל להבטיח מאכל כשר לחייליו, ואף עלולות לפגוע ביכולתם של חייליו לממש את מצוות דתם ולפגוע בלכידות היחידות.

72. בהקשר זה נזכיר, כי במסגרת הבחינה שנערכה בנושא, נבחנה אפשרות למסד מתחמי החמץ, אשר פגיעתה בזכות לחופש מדת ובאוטונומיה של הפרט פחותה.

אולם, מהבחינה שנערכה עלה כי לא ניתן יהיה להבטיח מזון כשר לפסח לחיילים אם יוקמו מתחמי חמץ בבסיסים, ופגיעה זו, לצד הפגיעה הצפויה להיגרם ללכידות הצבאית כתוצאה מפתרון כגון זה, הובילו לדחיית אפשרות זו.

73. באשר למבחן המשנה השלישי של המידתיות, הוא מבחן המידתיות במובן הצר הבוחן את התועלת לעומת הנזק, או במילים אחרות את עוצמת הפגיעה נטען, כי הפגיעה המדוברת היא מתוחמת, למשך שבוע מדי שנה, ותוך שישנה אפשרות הנתונה לרבים מן החיילים (המשרתים בבסיסים פתוחים, כמפורט לעיל) לצרוך חמץ בביתם או בצאתם מחוץ לשטח הבסיס בהיתר, במהלך היום. לפיכך הנזק הנגרם לחיילים המבקשים לצרוך חמץ הוא מוגבל בהיקפו, בעוד שחשיבות מניעת פגיעה בכשרות המזון המסופק לחיילים היא רבה עד מאוד. נזכיר שוב כי פסקת ההגבלה הרלוונטית למשרתים בצה"ל מצויה בסעיף 9 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכך גם ביחס לבחינת המידתיות במובנה הצר. יפים לעניין זה דבריו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241, 266 (14.10.99):

"מידתיות הפגיעה בזכויות של המשרתים בכוחות הביטחון תלויה במהותו ובאופיו של השירות, ולפיכך היא עשויה להיות שונה ממידתיות הפגיעה באדם שאינו משרת בכוחות הביטחון."

74. עוד יטענו המשיבים, כי בהתאם לפסיקת בית המשפט הנכבד בעניין ראיך ובהתאם לחוות דעת המיעוט של כבוד השופט הנדל בפרשת הפורום החילוני, נראה כי פגיעה זו אינה מצויה בגרעין הקשה של הפגיעה בחופש מדת. אף בהתאם לדעת הרוב בפרשת הפורום החילוני, המתייחסת גם לפגיעה באוטונומיה, יש לתת משקל למצבם של הפרטים שזכויותיהם נפגעות, במסגרת בחינת עוצמת הפגיעה בעניינם (פסקה 43 לפסק דינו של השופט פוגלמן בפרשת הפורום החילוני), ועל כן הפגיעה בחיילים, אשר אינם מצויים במצב הייחודי בו נמצאים מאושפזים, כמתואר בפרשת הפורום החילוני, פחותה.

יתר על כן, יש לקחת בחשבון את העובדה שרבים מן החיילים אינם מצויים בשטח הבסיס במשך כל ימי החג, וכי באפשרות רובם לצרוך חמץ מחוץ לצה"ל, ככל שיחפצו בכך. זאת, כאשר מיעוט החיילים הוא שאינו יכול לעשות כן, מצוי בחלקו תחת מגבלות הנובעות מצרכים צבאיים ומבצעיים, וההיתכנות הפרקטית ליישום פתרון אחר בעניינו נמוכה.

מנגד, עומדת פגיעה ביכולתו של צה"ל לספק מזון כשר לכלל חייליו, בהתאם לחובתו הקבועה בדיון, פגיעה בזכותם של חיילים ומפקדים רבים לחופש דת, ופגיעה בלכידותו ואחידותו של צה"ל – לאור האמור, הפגיעה עומדת גם במבחן המידתיות במובן הצר.

75. בהתאם לכל האמור לעיל, יטענו המשיבים כי ההוראות עליהן נסובה העתירה, עומדות במבחנים החוקתיים הנדרשים, ואין מקום להתערב בהן.

סעדים נוספים המבוקשים בעתירה

76. אשר לבקשת העותרים כי ייקבע שאין לחפש ברשות היחיד של חייל חמץ, נשוב ונבהיר כי כבר כיום לא קיימת כל הוראה המורה על ביצוע חיפוש יזום כאמור, ואף לא נערכת בחינה כאמור בכניסה לבסיסי צה"ל. כמו כן, על רקע ממצאי הבחינה בנושא, **בכוונת צה"ל להבהיר כי יש להימנע מביצוע חיפוש חמץ יזומים ברשות הפרט של החיילים**, בהיעדר חשש קונקרטי למעבר על פקודות הצבא. זאת, על מנת לשמור על פרטיותם של החיילים, ומבלי לגרוע מסמכותם של מפקדיו לעשיית שימוש בסמכויותיהם לטפל באופן משמעותי במקרים בהם חייליהם עוברים על פקודות הצבא.

77. אשר לסעד המבוקש אשר עניינו איסור על קבלת חבילות במהלך החג, איסור זה נקבע בפ"מ תקנון הכשרות לפסח, על מנת שלא לפגום במלאכת הכשרת בסיסי צה"ל, אשר כרוכה בהקצאת משאבים רבים כמתואר לעיל, בהיעדר יכולת לבחון מראש האם החבילות האמורות מכילות מזון חמץ. פגיעה זו, **אשר משקלה נמוך**, מהווה חלק מהאיסור הכולל בנושא, והינה מידתית, בהתחשב בצורך לשמור על כשרות המזון בצה"ל, כמתואר לעיל.

בקשת העותרים לצו ביניים

78. במסגרת העתירה התבקש גם צו ביניים "האוסר על המשיבים להטיל על חיילי צה"ל ועובדיו הגבלות במהלך חג הפסח ובתקופה הקודמת לו **המחמירים מעבר לאיסורים הקבועים בפקודות צה"ל**, ובכלל זה – 1. לאסור על ביצוע חיפוש בחפציהם האישיים של הנכנסים או הנמצאים במחנות צה"ל (כדוגמת "מסדרי חמץ" הנהוגים ביחידות); לאסור על הגבלתה בכל דרך שהיא של הזכות להכניס, להחזיק או לצרוך חמץ בבסיסי צה"ל קודם ליום י"ג ניסן בשעה 9:00 בבוקר (אשר יחול השנה ביום 14.4.2022)".

79. כידוע, בית המשפט הנכבד זה אינו נוטה להיעתר לבקשה למתן סעד ביניים מעין זה, המבקש לשנות מצב קיים בטרם הוכרעה בעתירה. ראו בעניין זה, למשל, בג"ץ 345/61 אל-כאזן נ' מנהל שירות השידור, ירושלים; בר"ם 5346/03 מלבסקיה נ' שר הפנים; בג"ץ 2712/92 מרכז השלטון המקומי בישראל נ' ראש הממשלה ושר החקלאות; בג"ץ 4099/13 מכשירי תנועה ומכוניות (2004) בע"מ נ' משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים; בג"ץ 2478/13 נוזל נ' משרד הפנים; בג"ץ 4976/16 מוסא נ' משרד הפנים הוועדה ההומניטארית.

אך מטעם היות צו הביניים המבוקש צו עשה, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחותו.

80. נוסף על האמור, לא קיימת כל הוראה המורה על ביצוע חיפושים יזומים ברשות הפרט ובכוונת צה"ל להבהיר לגורמים הרלוונטיים, כי יש להימנע מביצוע חיפושים כאמור ברשות הפרט של החיילים, על מנת לשמור על פרטיותם של החיילים. עם זאת, יטענו המשיבים כי אין מקום למתן צו הביניים המבוקש, על מנת להותיר בידי המפקדים סמכות לטפל באופן משמעותי במקרים בהם חייליהם עוברים על פקודות הצבא.

81. עוד יוסבר, כי בהתאם לפקודת מטכ"ל חגים ומועדים, מועד תחילת האיסור על הימצאות חמץ בבסיסי פסח נקבע ליום י"ג ניסן בשעה 9:00 בבוקר, בכפוף להוראות בעניין מסירת חבילות ולהנחיות מעשיות אשר יכול שתיתנה ביחידות, מטעמים פרקטיים של הסדרת הכשרות לחג. כך, יתכן שבסיס "יוכשר" יום לפני החג, אם יימצא כי הדבר נדרש לצורך ההיערכות הבסיס לתקופת החג. כך או כך, לנוכח כל האמור לעיל, אין כל מקום להוצאת צו ביניים בעניין זה, שיש בו שינוי מהמצב הנוהג ובכך הוא חופף למעשה את הסעד העיקרי המבוקש בעתירה.

82. בשולי חלק זה יוער, ביחס לטענת העותרים לכשלים הנטענים על-ידם במימוש הפקודות הקיימות, כי מטבע הדברים, ליקויים כאמור עלולים להתרחש בארגון גדול כמו צה"ל, המורכב מיחידות רבות ומפקדים רבים. ככל שיועברו פניות פרטניות בנושא הן יטופלו ויתוקנו. מכל מקום, לעמדת המדינה, ברי כי אין בליקויים נקודתיים ביחידות כאלה או אחרות ביישום הפקודות, ככל שיתבררו ליקויים כאמור, כדי להוות עילה לביטול הוראות הפקודות צה"ל בנושא.

סיכום

83. סיכומו של דבר, עמדת המשיבים היא כי ההוראות הקבועות בפקודות הצבא המורות על איסור הכנסת חמץ לבסיסי צה"ל ומתקניו הן הוראות שנקבעו כדין ובסמכות, הן סבירות ומידתיות, ולא קמה כל עילה להתערבות בהן.

84. לנוכח כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על דחיית העתירה, ועמה הבקשה למתן צו ביניים.

85. העובדות המפורטות בתגובה נתמכות בתצהירו של רס"ן הרב אודי שוורץ עוזר הרב הצבאי הראשי.

היום, כ"א אדר א תשפ"ב

22 פברואר 2022

יובל שפיצר, עו"ד
עוזר ראשי במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

נטע אורן, עו"ד
ממונה על ענייני בג"צים
בפרקליטות המדינה

תצהיר

אני הח"מ, רס"ן הרב אודי שוורץ, ת. אקדמיון 21 מצהיר בזאת כדלקמן:

1. אני מכהן בתפקיד עוזר הרב הצבאי הראשי.
2. תצהירי זה ניתן בתמיכה לתגובה מטעם המשיבים בבג"ץ 8420/21 (להלן: התגובה).
3. האמור בתגובה הוא אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי, ותוכן תצהירי אמת.

אודי שוורץ

אישור

אני הח"מ, הדר מיכאלי, עו"ד, מאשרת בזאת כי ביום 22.2.22 הופיע בפניי רס"ן הרב אודי שוורץ, המוכר לי אישית ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהא צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפניי על תצהירו.

הדר מיכאלי, עו"ד

מ.ר. 87594
הדר מיכאלי